
KRONIKA TOWARZYSTWA HISTORII EDUKACJI

Irena Szybiak
Prezes THE

Towarzystwo Historii Edukacji

Z inicjatywą utworzenia ogólnopolskiej organizacji historyków wychowania wystąpił Profesor Józef Miąso w lutym 2000 r. na ogólnopolskiej konferencji w Pułtusku *Atlas historyczny szkolnictwa polskiego*, zorganizowanej pod kierunkiem Profesor Kaliny Bartnickiej przez katedry historii wychowania wydziałów pedagogicznych Uniwersytetu Warszawskiego i Wyższej Szkoły Humanistycznej w Pułtusku oraz Zakład Dziejów Oświaty Instytutu Historii Nauki PAN. Profesor Miąso stwierdził, że tylko dzięki własnej organizacji historycy wychowania mogą utworzyć silne środowisko ogólnopolskie, występować w imię wspólnych interesów dyscypliny, wpływać na upowszechnianie jej naukowego i dydaktycznego dorobku, nawiązywać organizacyjne kontakty z innymi środowiskami humanistycznymi w Polsce i za granicą. Równie ważne – według Profesora – jest, by ogólnopolska organizacja historyków wychowania stała się oparciem dla młodych adeptów dyscypliny.

24 lutego 2000 r. odbyło się zebranie założycielskie, w którym udział wzięli: prof. Józef Miąso, prof. Irena Szybiak, prof. Kalina Bartnicka, prof. Stanisław Litak, prof. Julian Dybiec, prof. Dorota Żoładź-Strzelczyk, dr hab. Piotr Paweł Gach, prof. Czesław Majorek, prof. Lech Morzecki, prof. Krzysztof Jakubiak, prof. Andrzej Meissner, prof. Karol Poznański, prof. Agnieszka Stopińska-Pajak, prof. Danuta Dryndowa, prof. Adam Massalski, prof. Stefania Walasek, dr Adam Winiarz, dr Grzegorz Michalski, dr Iwonna Michalska, dr Joanna Schiller i dr Adam Fijałkowski. Zebrani ustalili nazwę organizacji: Towarzystwo Historii Edukacji. Sformułowali podstawowe cele statutowe Towarzystwa:

- konsolidacja środowiska polskich historyków wychowania;
- reprezentowanie interesów dyscypliny w zakresie kształcenia pedagogów;
- inicjowanie i wspieranie badań, zwłaszcza regionalnych;
- wspieranie inicjatyw tworzenia zbiorów: archiwalnych, bibliotecznych i muzealnych, służących zachowaniu dorobku edukacyjnego;
- pomoc dla młodych historyków wychowania, wspieranie młodych talentów;
- współpraca z odpowiednimi towarzystwami, stowarzyszeniami i instytucjami krajowymi, zagranicznymi i międzynarodowymi;
- propagowanie dorobku historii wychowania w społeczeństwie.

Zebrani ustalili następnie podstawowe zapisy Statutu Towarzystwa oraz powołali Komitet Założycielski, któremu powierzyli przeprowadzenie procedury rejestracyjnej. W skład Komitetu weszli: prof. dr hab. Józef Miąso – przewodniczący, prof. dr hab. Irena Szybiak – zastępca przewodniczącego, dr Adam Fijałkowski. Zebrani zdecydowali także, iż tymczasową siedzibą THE będzie Katedra Oświaty i Wychowania na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego. Po nadaniu Statutowi

brzmienia stosownie do ustawy *Prawo o stowarzyszeniach* oraz zgromadzeniu wymaganych dokumentów 27 października 2000 r. został złożony w Sądzie Rejestrowym w Warszawie wniosek o rejestrację Towarzystwa, a 18 grudnia tego roku Towarzystwo zostało wpisane do rejestru, jako działające na podstawie przedstawionego do rejestracji Statutu. Jednocześnie uzyskaliśmy zgodę Dziekana Wydziału Pedagogicznego UW – prof. dr hab. Alicji Siemak Tylikowskiej – na udzielenie Towarzystwu siedziby w gmachu Wydziału.

I Walne Zebranie Członków THE odbyło się 26 czerwca 2001 roku w Warszawie, w budynku Wydziału Pedagogicznego UW. Uczestniczyło w nim 31 osób. W referacie wprowadzającym Profesor Józef Miąso przedstawił przede wszystkim cele THE zapisane w § 6 i 7 Statutu. Podkreślił, że celem Towarzystwa jest integracja środowiska historyków oświaty w Polsce oraz „walka o jakość” naszej dziedziny.

Podstawowym zadaniem I Walnego Zebrania był wybór władz statutowych. W rezultacie kolejnych głosowań Prezesem Towarzystwa została Irena Szybiak (Uniwersytet Warszawski, Wyższa Szkoła Humanistyczna w Pułtusku); członkami Zarządu Głównego zostali: Kalina Bartnicka (Instytut Historii Nauki PAN, Uniwersytet Warszawski, Wyższa Szkoła Humanistyczna w Pułtusku), Julian Dybiec (Uniwersytet Jagielloński), Adam Fijałkowski (Uniwersytet Warszawski), Krzysztof Jakubiak (Uniwersytet Bydgoski), Andrzej Meissner (Uniwersytet Rzeszowski), Dorota Żołądź-Strzelczyk (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu). W skład Komisji Rewizyjnej zostali wybrani: Lech Mokrzecki (Uniwersytet Gdański), Danuta Drynda (Uniwersytet Śląski), Tadeusz Jałmużna (Uniwersytet Łódzki). Do Sądu Koleżeńskiego wybrano natomiast Stanisława Litaka (Katolicki Uniwersytet Lubelski), Iwonę Michalską (Uniwersytet Łódzki), Karola Poznańskiego (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej), Agnieszkę Stopińską-Pajak (Uniwersytet), Adama Winiarza (UMCS).

Równoległe do prowadzonych w Warszawie prac organizacyjnych, Koledzy z Katedry Historii Wychowania Akademii Pedagogicznej w Krakowie przystąpili do realizacji, zgłoszonego już na pułtuskim spotkaniu grupy założycielskiej, a zaaprobowanego przez I Walne Zebranie, projektu konkursu na najlepszą pracę magisterską z historii wychowania, przeprowadzonego w imieniu THE. Pozyskali pierwszych sponsorów, dzięki czemu powstał zaczątek funduszu nagród, opracowali regulamin nagród. W styczniu 2002 r. została przyznana pierwsza nagroda dla mgr Ewy Tylińskiej, absolwentki Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego, za pracę *Studenci Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego w latach 1869-1904 jako grupa akademicka i w życiu miasta*, wykonaną pod kierunkiem prof. dr hab. Kaliny Bartnickiej.

Referat programowy Zarządu Głównego Towarzystwa, który był podsumowaniem dyskusji, poczynając od zebrania założycielskiego, przedstawiła Prezes Towarzystwa, Irena Szybiak, na Zebraniu Członków 19 grudnia 2001 r., które odbyło się także w Warszawie w gmachu Wydziału Pedagogicznego UW. Zarząd uznał – zgodnie z dyskusją na Walnym Zebraniu w czerwcu 2001 r. – że w okresie pierwszej kadencji prace Towarzystwa należy koncentrować wokół tych obszarów, które dają szansę sukcesu, a dzięki temu stwórzą dobrą podstawę rozwoju naszej organizacji oraz umożliwią Towarzystwu pozyskanie autorytetu w środowiskach akademickich i pozaakademickich, lokalnych i w skali ogólnopolskiej, a także włączenie nas w działalność międzynarodową.

Zadaniem pierwszoplanowym w obecnej kadencji jest poszerzenie listy członków Towarzystwa drogą skupiania badaczy, zajmujących się problematyką dziejów edukacji, szkół, myśli pedagogicznej i pedagogiki oraz pozyskiwania sympatyków naszej dyscypliny w otoczeniu, przez inspirowanie i wspomaganie pasji badawczych ludzi spoza uczelni i innych środowisk naukowych. Chodzi o to, by Towarzystwo – po pierwsze – stało się silnym środowiskiem opiniotwórczym, którego głos w sprawach dotyczących historii wychowania, jako istotnego obszaru spuścizny narodowej i europejskiej, będzie znaczący w dyskusjach o kształceniu nauczycieli i pedagogów wszystkich specjalności; po drugie – stało się partnerem analogicznych stowarzyszeń zagranicznych.

Według wyrażonych na I Walnym Zebraniu Członków opinii THE nie powinno przybierać charakteru organizacji elitarniej, o zasięgu ograniczonym do środowisk akademickich. Podjęliśmy

wówczas uchwałę o uproszczeniu procedury wstępowania do naszej organizacji – z § 9 Statutu został usunięty wymóg uzyskania przez kandydata poparcia dwóch członków wprowadzających. W tym obszarze możemy odnotować pierwsze sukcesy, od czerwca niemal podwoiła się liczba członków, wciąż jednak głównie ze środowisk akademickich, ale już jest pierwszy odzew z obszaru oświaty – do naszego grona dołączył mgr Stanisław Czajka – dyrektor Zespołu Szkół w Siennicy na Mazowszu.

W czasie pierwszej kadencji – zdaniem Zarządu – powinna powstać sieć kół Towarzystwa, ogarniających nie tylko kręgi naukowe, ale również nauczycielskie, pracowników instytucji kultury, oświaty, muzeów i tym podobnych instytucji. Konieczne jest tu również propagowanie tej idei przez wszystkich Kolegów w swoich środowiskach uczelnianych i pozauczelnianych. Powołanie Koła leży w kompetencjach Zarządu Głównego, natomiast regulamin – zgodnie z § 37 Statutu – musi zostać zatwierdzony przez Walne Zebranie Członków THE. Ponieważ statutowy termin przypada na wiosnę 2004 r., należy opracować „tymczasowy regulamin koła”, który przed upływem tej kadencji będzie poddawany weryfikacji już w toku praktyki. Natomiast tryb wprowadzenia regulaminu tymczasowego wymaga uchwały Zebrania.

Kolejnym obszarem zadań, na którym Zarząd chciałby skupić aktywność Towarzystwa jest stworzenie systemu dokumentacji i informacji o badaniach historyków wychowania w Polsce. Towarzystwo powinno wesprzeć inicjatywę Kolegów przez:

1. Podjęcie pertraktacji z dotychczasową redakcją *Biuletynu Historii Wychowania* w celu przekształcenia tego periodyku w organ Towarzystwa, a po pomyślnych decyzjach nadanie mu szerszego niż dotąd charakteru podstawowego informatora o życiu naukowym naszego środowiska. Służyłoby temu dział: bibliograficzny, uwzględniający nie tylko publikacje zwarte, ale także artykuły; informator o realizowanych tematach badawczych, obejmujący zwłaszcza tematy prac doktorskich i habilitacyjnych oraz „grantów”; recenzje.
2. Patronat nad przygotowaniem publikacji zwartych bibliografii bieżącej, jak i retrospektywnej, powstawaniem informatora o polskich historykach wychowania (inicjatywa Juliana Dybca), a w perspektywie słownikiem biograficznym polskich historyków wychowania XIX i XX wieku (inicjatywa Wiesławy Szulakiewicz i Andrzeja Meissnera).

Trzeci obszar zadań obejmuje cele badawcze, których realizacja przynieść powinna nie tylko efekty wydawnicze ale także integrację środowisk lokalnych, dzięki włączeniu do wspólnie realizowanych zadań. Zarząd proponuje, by tym wspólnym zadaniem był *Atlas historyczny szkolnictwa polskiego*. Wsparcie badaczy zawodowych dla amatorów – entuzjastów badań historyczno-oświatowych, skupionych w kołach zaowocować może wartościowymi wynikami badawczymi. Dla społeczności lokalnych prace te mogłyby przynieść korzyść w postaci np. rozwoju istniejących lub tworzenia nowych placówek typu muzea szkolne, czy też szerzej – muzea ruchu oświatowego. Obecny etap prac nad *Atlasem*, dzięki trwającej od 2 lat pracy zespołu kierowanego przez Kalinę Bartnicką, daje gwarancję sprawnej koordynacji badań.

Ważnym zadaniem, które mogłoby zostać zainicjowane przez Towarzystwo, powinno być zachowanie pamięci o edukacji w Polsce po II wojnie światowej aż po pierwsze lata transformacji ustrojowej. To dokumentowanie historii wychowania czasów najnowszych obejmowałoby pamiętniki nauczycieli, wychowawców, pracowników oświaty oraz pamiętnikarskie świadectwa doświadczeń edukacyjnych uczniów. Realizacja tego zadania napotkać może na zasadnicze przeszkody materialne w zakresie finansowania konkursu oraz gromadzenia dokumentacji i przechowywania nadsyłanych prac.

Zebrani przyjęli (przy jednym głosie sprzeciwu) propozycję programową Zarządu, rozwijając w dyskusji niektóre wątki, precyzując obszary, które mogłyby stać się polem aktywności Towarzystwa. Wystąpienia kolegów dotyczyły spraw takich jak: rola historii wychowania w kształceniu pedagogów; dydaktyka historii wychowania; rozwój studenckich kół historyków wychowania; patronowanie pracom nad bibliografiami, informatorami i słownikami. W wystąpieniach dotyczących badań postulowano, aby Towarzystwo występowało z inicjatywą badań, głównie zespołowych, oraz udzielało rekomendacji wnioskom składanym do Komitetu Badań Naukowych. Sformułowany został także postulat organizacji

konferencji naukowych. Zebrani wskazywali na potrzebę wspierania badań w obszarach takich, jak: historia edukacji a współczesność małych ojczyzn, historia pedagogiki jako nauki w Polsce Ludowej, oświata w działalności samorządowej; zawód nauczyciela i nauczyciel w przeszłości, teraźniejszości i przyszłości itp.

Na zakończenie obrad zebrani – przez aklamację – uchwalili powołanie Pani Profesor dr hab. Kamilli Mrozowskiej na członka honorowego Towarzystwa Historii Edukacji.

Jednym z przedmiotów dyskusji na zebraniu grudniowym była sprawa przekształcenia *Biuletynu Historii Wychowania* w organ Towarzystwa Historii Edukacji. Zebrani zobowiązali Zarząd Główny do podjęcia stosownych decyzji programowych, dotyczących tego periodyku. Na posiedzeniu 7 marca 2002 r. Zarząd postanowił, że periodyk będzie składał się z kilku działów: artykuły i rozprawy, materiały oraz zróżnicowana część bibliograficzno-informacyjna. Jak dotąd *Biuletyn* wydawany będzie w Poznaniu. Do Rady Redakcyjnej postanowiono zaprosić kolegów: Wiesława Jamrożka, Dorotę Żołądź-Strzelczyk, Tadeusza Jałmużnę, Lecha Mokrzeckiego, Krzysztofa Jakubiaka, Kalinę Bartnicką, Adama Winiarza, Czesława Majorka, Andrzeja Meissnera. Postanowiono także, że wszystkie artykuły będą recenzowane.

Tymczasowy Regulamin Koła Towarzystwa Historii Edukacji

1. Koło jest wydzielonym terytorialnym ogniwem Towarzystwa (p. 1 rozdz. V Statutu THE).
2. Powołanie i rozwiązanie Koła należy do Zarządu Głównego.

Powołanie Koła

1. Wniosek o powołanie Koła składa grupa założycielska w składzie przynajmniej 5 osób.
2. Do wniosku o powołanie Koła należy dołączyć:
  - a. protokół zebrania założycielskiego;
  - b. listę grupy założycielskiej z adresami poszczególnych osób;
  - c. charakterystykę dorobku naukowego i/albo dydaktycznego założycieli;
  - d. kierunki działalności i plan pracy;
  - e. adres Koła.
3. Zarząd Główny podejmuje decyzję o powołaniu Koła nie później niż miesiąc po wpłynięciu wniosku.

Zarząd Koła

1. Po zatwierdzeniu wniosku przez Zarząd Główny THE, na pierwszym zebraniu członkowie Koła wyłaniają Zarząd Koła w składzie: przewodniczący, zastępca przewodniczącego, sekretarz.
2. Kadencja Zarządu Koła upływa wraz z końcem kadencji władz THE.
3. Zarząd prowadzi listę członków Koła i przekazuje Zarządowi Głównemu bieżącą informację o zmianach. Zarząd popularyzuje i upowszechnia idee THE w swoim otoczeniu.

